

DORIS

FILMHANDLEDNING **MON 3**

av Lisa Lindén på uppdrag av Doris styrelse

Doris

Initiativet till Doris nätverk togs 1999 av filmarbetare som tröttnat på den ojämsställda filmbranschen. 2003 skapades Dorismanifestet där man gick från ord till handling. I manifestet ställdes kraven att manus ska vara skrivet av en kvinna; kvinnor på alla A-funktioner (konstnärligt bestämmande); minst en kvinna i huvudrollen och att originalmusiken ska vara komponerad av en kvinna. Under 2004, 2005 och 2006 genomförde Doris tre manustävlingar till vilka över sjuhundra manus kom in från kvinnor som kände sig manade att skriva under Dorismanifestet. Av de vinnande manusen har fem Dorisfilmer producerats och spelats in. Under 2008 spelas ytterligare två filmer in. Målsättningen är sätta samman alla sju filmer till en långfilm.

Filmhandledningar & kön

Svenska Filminstitutet har gjort filmhandledningar till många filmer som användas i skolan. Ett tema på deras hemsida om filmhandledningar heter På tjejernas villkor. Där står det att tjejjers frånvaro från bioduken delvis kan bero på att de inte syns lika mycket på gator och torg som killar. Texten lutar sig mot begreppet ”bedroom culture”, vilket betyder att tjejer förbereder sig för sitt vuxna liv i den privata sfären, och därför inte är lika aktiva i det offentliga rummet.¹

Visst är det så att tjejer och kvinnor i historien och framför allt under borgerligt 1700- tal, kopplas till den privata sfären, men vi i Doris tror inte att det är därför som tjejer inte syns lika mycket inom filmens värld. Varför inte i så fall göra mängder av filmer om de rum där tjejer/kvinnor vill och ibland tvingas vara, om det nu skulle förhålla sig så?

¹ www.sfi.se/filmiskolan 08-06-04

Nej, att tjejer/kvinnor har saknats och delvis fortfarande saknas på film och bakom kameran i produktionen, beror lika mycket på att det precis som i samhället i övrigt finns en manlig norm inom filmbranschen. Män släpps lättare fram och mannen ses som representant för människan. Det kvinnor gör och där de deltar värderas ofta lägre.

2005 gav Svenska Filminstitutet och Myndigheten för skolutveckling dock ut boken Först såg vi en film. Boken är ett kollage av teorier och tankar kring jämställdhetsarbete i skolan och på förskolan. Boken är användbar med konkreta tips och exempel från pedagoger och inte minst från elever själva. I Först såg vi en film problematiseras genus och jämställdhet också på ett tydligt vis.²

Bakgrund och syfte med Doris filmhandledningar – Doris i skolan

Hösten 2007 sökte och fick Doris medel från Västra Götalandsregionen för att initiera en diskussion i skolan om kön och genus och dess betydelse för film. Genom tidigare filmvisningar och tillfällen där Doris medverkat, har vi märkt att det funnits en efterfrågan efter material och tillfällen för att diskutera och på djupet analysera film utifrån genus/kön och jämställdhetsperspektiv. Och med dessa filmhandledningar påbörjar vi en sådan diskussion.

När det gäller barn och ungdom och skolan vill vi att både tjejer och killar ska kunna relatera till och tänka sig att kunna göra alla arbeten som finns bakom kameran. Både tjejer och killar ska kunna ha filmarbetare som förebilder genom en jämnare könsfördelning inom alla typer av yrkeskategorier. Vi vill vara med och skapa ett filmklimat där det varken finns direkt eller indirekt diskriminering i en filmproduktion. En målsättning kring Doris filmer när det gäller en yngre publik är att ifrågasätta normen med ett manligt, handlande subjekt. Genom att det är kvinnor, tjejer och tanter som tar plats i filmerna vill vi visa att de kan vara handlande subjekt som omgivningen i sin tur får reagera på. På så vis visar vi att flickor, tjejer, kvinnor och tanter kan hantera ett vapen, backa

² Först såg vi en film kan beställas på www.sfi.se/filmiskolan

med släp, slåss med svärd, råna en bank, upptäcka sin sexualitet tillsammans med sin kompis, arbeta som poliser, säga ifrån, älska en annan kvinna, rapa och hoppa som en groda och mycket mer. Vi visar att pojkar, killar, män och farbröder kan vara trötta på att leka med svärd, vara ömma mot varandra eller bli överkörda om de trakasserar sin partner. Vi vill lära små pojkar och större killar att även kunna identifiera sig med flickor och tjejer på film. I och med att det är vanligt med manus skrivna av män i filmbranschen så bryter Doris även där ny mark.

Vi visar att det går att göra alldeles ypperlig film med kvinnor både bakom och framför kameran. Någoting som filmbranschen länge indirekt inte ansett skulle gå.

Samtalets form

I filmhandledningarna finns det många olika frågeställningar, vilket gör att du som pedagog antingen kan välja ut frågor eller teman som passar just din grupp eller klass, eller så kan du tillsammans med eleverna gå igenom hela handledningen.

Under arbetet med filmerna och filmhandledningarna kan det finnas fördelar med att dela upp klassen i mindre grupper. Det är viktigt att skapa ett tryggt klimat där alla elever vågar uttrycka sig och fundera öppet. Det finns också tips på grupparbeten eller rollspel där det också kan vara bra med mindre grupper. De flesta frågor börjar med en ”neutral” fråga om filmen och hur karaktärerna i filmen upplever eller handlar i olika situationer. Eleven behöver därför inte, om den inte vill, tala utifrån sig själv, utan det är filmen som fungerar som utgångspunkt.

När det gäller en upplevelse av en film finns det inga rätt eller fel, alla tankar och associationer som väcks är viktiga. Om diskussioner dock tenderar att gå för långt ifrån frågeområdena kan eleven få kompletterade skrivuppgifter som de kan arbeta med på egen hand.

Nu kan samtalet börja!

Mon 3

Regi Lena Koppel
Manus Bitte Havstad
Producent Annika Hellström
Rekommenderad från 14 år
Längd: 13 min 30 sek

Handling

Det första som möter tittaren i Mon 3 är ljudet och musiken. Vi hör snabba andetag och ser en skog som fladdrar förbi filmkameran. Sedan hör vi röster, några kämpar med att ta sig fram genom skogen. Det är Agnes och Maria. De tar sig upp ur skogen vid en mjölkpall på en landsväg. Det är långt hemifrån och de undrar om inte den taxi som Agnes beställt ska komma snart. Agnes förstår inte varför de var tvungen att ta sig så snabbt ifrån festen, varför Maria fick så bråttom att lämna festen. Agnes som glömt sin mobiltelefon på festen

vill gå tillbaka och hämta den. Maria vill absolut inte det, eftersom det är så många idioter där. Maria har bott i närheten en sommar för några år sedan. Tjejerna väntar och det kommer ingen taxi. När Agnes vill testa och ringa taxi igen, eftersom hon tror att Maria kanske blivit lurad när hon ringt taxin, upptäcker de att Marias telefon har slut på batterier. De kan inte göra så mycket annat än att vänta. När Agnes pressar Maria på varför de var tvungen att dra så snabbt från festen så får vi se ett annat filmklipp, till Benny och Robban när Robban står och kissar på en bensinmack.

Robban är onykter och upprepar flera gånger att det var ”dålig stil” att några bara drog från festen så snabbt och vi förstår att han talar om Maria och Agnes. Robban och Benny kör runt och letar efter en avtagsväg och när de letat ett bra tag vill Benny att de ska strunta i tjejerna, men det vill inte Robban. Under tiden försöker tjejerna gå från platsen, men de är trötta och bestämmer sig för att vila vid mjölkpallen. I gryningen kommer Benny och Robban dit. Robban går ur bilen och fram till Maria som försöker undvika honom genom att backa. Han håller hårt i henne och hon försöker komma undan. Agnes försöker putta bort honom, låtsas ringa efter polisen på telefonen med dött batteri och ropar slutligen på Benny att han ska ta bort Robban. Men Benny står bara och tittar. Plötsligt faller Maria ihop. Hon svimmar. Agnes får en chans att putta undan Robban från Maria och då springer Benny fram och drar med sig Robban tillbaka till bilen. Killarna åker i väg och Robban skriker ut ur fönstret. Slutscenen är att vi får se Maria och Agnes i en taxi och att Maria berättar om Robban. Hur de var tillsammans en månad för länge sedan och hur han när hon gjorde slut blev ledsen och hotade att ta livet av sig. Hon sa ja till ett möte, men dök aldrig upp.

Rädsla

Alla människor är rädda ibland. Rädslan är en del av vår förståelse av världen som människa. Rädsla kan vara bra eftersom den kan varna oss för olika saker och påverka våra val i olika situationer där vi tror att det finns hot mot oss. I Mon 3 är en av de första replikerna ”Är du rädd?” och genom hela filmen så kan vi se hur de olika karaktärerna är rädda för olika saker.

- Vad verkar det som att de olika karaktärerna Robban, Benny, Agnes och Maria är rädda för?

- Vad är det i filmen som gör att vi som åskådare upplever personernas rädsla? Är det saker de säger eller gör? Är det ljud eller hur filmkameran rör sig?
- Tror du att människor i stan och på landet är rädda för samma saker? Tror du att yngre och äldre är rädda för samma saker? Tror du att killar och tjejer är rädda för samma saker?
- Hur kan rädsla påverka det vi säger och gör i olika situationer?
- Vad är det som gör att vissa platser/rum kan upplevas som mer skrämmande än andra?

Maktförhållanden i relationer

I olika sorters relationer finns olika sorters maktförhållande. Ibland är det tydligt vem det är som bestämmer i en grupp av människor, ibland skiftar det eller sker lite mer otydligt. I bilen blir Benny irriterad och det verkar som om det är han som bestämmer över bilen.

- Beskriv hur du uppfattar relationen mellan Benny och Robban vad gäller makt?
- Hur fattar Maria och Agnes de beslut som de tar under kvällen?
- Hur märks det i en grupp eller mellan två kompisar vem som brukar bestämma?
- När kan det vara bra att en person bestämmer och när kan det vara mindre bra?
- När är det viktigt att själv besluta sig för vad du själv vill, bör, ska göra?

Alkohol & droger

När en människa är påverkad av alkohol och, eller andra droger påverkas hon eller han på olika vis. Anledningen till att barn och ungdomar under arton år inte får dricka alkohol beror på att unga människors kroppar påverkas mycket starkare av alkohol och droger än vuxnas kroppar. De tar helt enkelt mer skada, både fysiskt och psykiskt.

Alkohol påverkar bland annat balanssinnet, som gör att man kan börja sluddra i talet och få svårt att gå när man är påverkad. Någoting annat som händer är

att den som är påverkad kan göra eller säga saker som den kanske inte skulle ha gjort om den varit opåverkad.

- Om du inte hade sett att Robban druckit i bilen tror du då att du hade märkt att han var onycter? På vilket sätt i så fall?
- Tror du att han har tagit någon annan drog, varför i så fall?
- Tycker du att det verkar som någon av de andra är påverkade av någon drog?
- Tror du att Robban hade fortsatt att leta efter Maria om han inte varit full?
- Tror du att han hade skrämt henne om han inte varit onycter?
- Tror du att det är någon av karaktärerna som kommer att ångra sig dagen efteråt, att det är någonting som de önskar att de inte hade gjort?
- Hur kan man bäst hjälpa en kompis om den skulle vara påverkad av alkohol och droger?

Vänskap, kärlek och närhet

I relationer använder människor sig av kroppsspråk som uttrycker saker om relationen, om de tycker om varandra, gillar att umgås eller inte trivs tillsammans. Både på film och i verkligheten talar vår kropp mer än våra ord.

- Tror du att kompisarna Benny och Robban och Maria och Agnes har känt varandra länge? Berätta varför du tror som du gör.
- Vad berättar Marias kroppsspråk om hennes relation till Robban?
- Hur är relationen mellan Benny och Robban enligt deras kroppsspråk?
- Finns det tillfällen i filmen där man ser att Benny och Robban tycker om varandra?
- Vad tror du att Benny tycker om Maria och Agnes?
- Vad tror du Agnes tycker om Benny och Robban?

Att göra slut

Ibland tröttnar vi människor på varandra. Vi kanske växer ifrån varandra och byter intressen eller värderingar som gör att vi byter vänner eller kärlekspartners. Ibland kanske vi bara ”råkade bli” tillsammans med någon, eller började umgås med någon som vi egentligen inte passar ihop med eller som vi inte är kära i. Det kan bli jobbigt att bryta upp ur en relation om man varit kompisar eller ihop länge, eller om den man gör slut med inte alls vill det. Oftast kan den som blivit lämnad må dåligt en tid, men att det senare går över.

I Sverige finns det tyvärr många tjejer och kvinnor som blivit hotade till livet för att de gjort slut eller skiljt sig från en man. I de fallen har mannen velat kontrollera henne, kanske både under förhållandet, men även efteråt när det är slut. I vissa fall leder ett sådant förhållande till polisanmälningar där mannen förbjuds ta kontakt med kvinnan. Ibland hjälper inte ens det.

I filmen är Robban arg och ledsen för att Maria dels bara drog från festen och dels för att hon aldrig dök upp till det mötet de bestämt något år tidigare.

- Kan du förstå att Robban gjorde som han gjorde för att han var ledsen? Finns det något annat sätt som han skulle kunnat hantera sin ledsamhet, besvikelse på?
- Om man vill göra slut med någon, vilket är det bästa sättet?
- Gör man slut med kompisar på samma sätt som i en kärleksrelation?

Vikten av vänner

Mon 3 handlar också om vänskap. Om att ställa upp för sin kompis, om att inte låta någon gå igenom jobbiga saker ensam och om att helt enkelt vara en schysst kompis. Vännerna i filmen gör på olika vis för att hjälpa sin kompis.

- Vad gör Agnes för sin kompis Maria?
- Vad gör Maria för sin kompis Agnes?
- Vad gör Benny för sin kompis Robban?
- Vad gör Robban för sin kompis Benny?
- Finns det någonting som du tycker att karaktärerna skulle gjort annorlunda för att vara en schysst kompis?

- Är det alltid rätt att hjälpa sin kompis med olika saker, även om du själv kanske inte tycker att det är rätt?

Att vara långt hemifrån

Både Agnes och Maria och Benny och Robban verkar vara en bra bit hemifrån. Robban och Benny har en bil, men Agnes och Maria har missat sista bussen och mobiltelefonerna är glömda och urladdade.

- Hur tycker du att Maria och Agnes skulle gjort för att ta sig hem?
- Hade Maria och Agnes kunnat förbereda sig inför festen på något annat vis?
- Vad tror du händer när de olika personerna kommer hem till sig?
- Vad kan vara bra att tänka på om man är någonstans långt hemifrån och det är sent?

Olösta konflikter

Filmen slutar med att killarna åker iväg från platsen. Maria och Agnes är skakade över det som hänt. Robban verkar också skakad och arg fortfarande. Konflikten mellan dem verkar vara olöst.

- Tror du att Maria och Robban kommer att träffa varandra igen och i så fall - hur tror du att de reagerar då?
- Finns det något i filmen som du tänker att karaktärerna kunde ha gjort annorlunda så att det de hade kunnat lösa konflikten mellan dem?
- Hur tänker du kring slutet, finns det något du skulle vilja ändra på? Skulle filmen kunna slutat på något annat sätt?

Din egen film

Idag är det på många sätt lättare än förut att göra sin egen film eftersom teknik är billigare och lättare att komma i kontakt med. För att bli en bra filmarbetare krävs en vilja, lust och träning. I filmbranschen finns många yrken. Några av dem är: Manusförfattare som skriver en berättelse. Regissör som tolkar manus och har det övergripande konstnärliga ansvaret för filmen. Fotografen som filmar med filmkamera. Scripta som håller reda på i vilken turordning de olika scenerna filmas och i vilken ordning de sedan kommer i filmen. Kostymör som bestämmer vad personerna i filmen ska ha på sig.

Även om det finns många olika yrken inom filmen så är det ett lagarbete där alla delar och funktioner är viktiga för slutresultatet – filmen! Tänk dig att du skulle göra din egen film.

- Vad skulle din film handla om?
- Vilka människor (karaktärer) skulle din film handla om? Är huvudkaraktärerna tjejer? Killar? Hur gamla är de? Vad gillar de att göra? Hur skulle din film börja och sluta?
- Skriv ett kort synopsis, en kort beskrivning av din film och vad den handlar om. Beskriv titeln på din film, filmens början, mitt och hur filmen slutar.

Produktionsfakta:

Skådespelare: Nadine Kirschon, Lovisa Onnermark, Philip Panov, Jacop Sundquist Koppel

Manus: Bitte Havstad

Regi: Lena Koppel

Producent: Annika Hellström

Musik: Daniella Kruth

Foto: Sophia Olsson

Ljuddesign: Torsten Rundqvist/Ljud & Form

Filmen är inspelad 2005

Av: Lisa Lindén

Fil. Mag genusvetenskap, medlem i Doris styrelse

Formgivning Joakim Jalin

Tack till:

Västra Götalands regionen, Kulturnämnden

Jens Lanestrand, filmkonsulent, Västra Götalands regionen

Karolina Westling, adjunkt Filmvetenskap Göteborgs universitet

Marika Jalin, pedagog, Övre Fontinskolan i Kungälv

Doris styrelse: Astrid Askberger, Gunilla Burstedt, Anna Eriksson, Bitte

Havstad, Annika Hellström, Silva Hildbrand, Aase Högfeldt, Lis Svensson och

Ingrid Thornell

Kontakt:

www.dorisfilm.se

lisa.linden@telia.com

www.sfi.se/filmiskolan

Först såg vi en film kan beställas på www.sfi.se/filmiskolan

DORIS **MANIFESTET**

- Manus ska vara skrivna av kvinnor
- Filmerna ska ha minst en kvinnlig huvudroll
- Alla beslutsfattande A-funktioner ska besättas av kvinnor
- Originalmusiken ska komponeras av kvinnor

Box 7098
402 32 Göteborg
www.dorisfilm.se